

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Кафедра майстерності актора

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ КОСТЮМА

перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
галузь знань — 02 Культура і мистецтво
спеціальність — 026 «Сценічне мистецтво»
освітня програма: Акторське мистецтво драматичного
театру і кіно, Режисура шоу та арт-проектів
факультет сценічного мистецтва

Харків, ХДАК, 2023 рік

УДК 391-029:93/94](100)(073.034)

I-90

Друкується за рішенням науково-методичної ради
Харківської державної академії культури
(протокол № 10 від 20.04.2023 р.)

Рецензенти:

Кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри режисури Харківської державної академії культури Світлана Шумакова

Кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри загального фортепіано Одеської національної музичної академії ім. А.В.Нежданової Наталія Ізуграфова

Укладач:

Доктор культурології, професор, зав. кафедри майстерності актора
Антоніна Кікоть

Історія костюма : програма для бакалаврів 1 курсу спец. 026 «Сценічне мистецтво», освітні програми «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно» та «Режисура шоу та арт-проектів» / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т сценічного мистецтва, Каф. майстерності актора ; [уклад. А. Кікоть]. Харків : ХДАК, 2023. 15 с.

УДК 391-029:93/94](100)(073.034)

© Харківська державна академія культури, 2023

© Кікоть А. А., 2023

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 02 культура і мистецтво	Обов'язкова	
	Напрямок підготовки 026 сценічне мистецтво	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
Загальна кількість годин - 180	Освітня програма: денна форма – Акторське мистецтво драматичного театру і кіно; режисура шоу та арт-проектів; заочна форма – режисура шоу та арт-проектів	1, 2-й	1, 2-й
		лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 7	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	50	12
		Семінарські	
		10	8
		Самостійна робота	
		120	160
Вид контролю: іспит 1, 2 сем.			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:
 для денної форми навчання — аудиторних 60/самостійна робота 120
 для заочної форми навчання — аудиторних 20/самостійна робота 160

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Історія костюма» посилює світоглядну та професійну підготовку бакалаврів спеціалізації «сценічне мистецтво».

Мета навчальної дисципліни — вивчення процесу історичного розвитку костюма як важливої частини матеріальної культури і зразка декоративно-ужиткового мистецтва на найбільш типових зразках, які відображають характерні стильові особливості епох, починаючи зі стародавніх часів до сучасності.

Завдання навчальної дисципліни:

- визначити теоретичні поняття історії костюма як науки;
- розглянути сутність предмету, його структуру та зв'язок з іншими науковими дисциплінами;
- отримати цілісну концепцію розвитку костюма як візуального знаку епохи;
- висвітлити основні художні стилі та їх відображення в костюмі;
- визначити костюм як зразок декоративно-ужиткового мистецтва;
- розкрити характерні риси театрального костюма у контексті побутового;
- виробити навички аналізу складових частин костюма різних народів у визначену епоху.

Визначені освітньою програмою компетентності

ОП Акторське мистецтво драматичного театру і кіно.

Загальні:

ЗК1 здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК2 здатність орієнтуватися у предметній області та розумітися на професійній діяльності;

ЗК3 здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології;

ЗК8 здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК14 здатність удосконалювати і розвивати свій інтелектуальний та загальнокультурний рівень, домагатися морального і фізичного вдосконалення своєї особистості;

Фахові компетенції:

ФК2 генерувати ідеї та здійснювати інтерпретацію костюмного образу дійової особи вистави, театралізованого видовища тощо;

ФК4 вільно орієнтуватися в напрямках, стилях, жанрах світового й українського сценічного мистецтва;

ФК5 орієнтуватися в історії різних видів мистецтв, розуміти можливість їх застосування при створенні повноцінного художнього образу персонажу в сценічному творі (проекті);

ФК7 оперувати специфічною системою виражальних засобів (пластично-зображальними, акторсько-виконавськими) при створенні та презентації сценічного образу;

ФК8 здійснювати вибір художнього твору (з подальшим його аналізом) для показу (демонстрації); визначати спосіб його інтерпретації;

ФК9 брати участь у громадських дискусіях стосовно питань з історії сценічного мистецтва, його актуального стану та тенденцій розвитку;

ФК11 викладати дисципліни, що пов'язані з майстерністю актора у загальноосвітніх школах та додаткової освіти для дітей і молоді.

Програмні результати навчання:

ПРН1. У процесі навчання та професійної діяльності набути концептуальні знання, включаючи певні знання сучасних досягнень в сценічному мистецтві та виробництві.

ПРН2. Вміти критично осмислювати основні теорії, принципи, методи і поняття у навчанні та професійній діяльності.

ПРН3. Бути здатним реалізовувати державний стандарт і навчальні програми.

ПРН6. Надавати фахівцям і нефахівцям інформацію, ідеї та власний досвід в галузі професійної діяльності.

ПРН8. Розуміти значення культури як форми людського існування, цінувати різноманіття та мультикультурність світу і керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

ПРН10. Вільно застосовувати основні принципи творчого розвитку сценічного мистецтва, намагаючись впливати на соціокультурні зміни.

ПРН14. Бути здатним вчитися упродовж життя, здатним до подальшого навчання з високим рівнем автономності.

ОП Режисура шоу та арт-проектів

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Здатність орієнтуватися у предметній області та розумітися на професійній діяльності.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.

ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 15. Здатність вільно користуватися українською та іноземною мовами як засобом ділового спілкування, активної соціальної мобільності;

ЗК 20. Здатність надавати особистим прикладом позитивний вплив на оточуючих з точки зору дотримання норм і рекомендацій здорового способу життя.

Фахові компетентності:

ФК 3. Використовувати досвід світового культурного надбання в акторсько-виконавській та режисерсько-постановочній діяльності для задоволення художньо-естетичних потреб всіх категорій населення.

ФК 7. Проводити збір емпіричної інформації, вивчати досвід експериментальних заходів і діагностику їх ефективності у процесі розробки та проведення вистав, театралізованих видовищ, свят, художньо-спортивних програм і інших форм сценічної культури;

ФК 10. Здійснювати на високому науково-методичному та педагогічному рівні викладання спеціальних дисциплін у загальноосвітніх закладах і закладах додаткової освіти дітей, викладацький склад яких забезпечує організацію культурно-видовищних проектів для дітей, підлітків та юнацтва з використанням засобів мистецтва і спорту. Крім цього, в освітніх закладах середнього професійного навчання і освітніх закладах додаткового професійного навчання здійснювати по додатковим науковим програмам професійну перепідготовку кадрів культури і мистецтва.

ФК 11. Розумітися на науково-методичному забезпеченні дисциплін, за якими здійснюється педагогічна діяльність: планування, проведення навчально-виховного

процесу, проектування, розробка та реалізація типових заходів, втілення авторських програм навчання і виховання.

ФК 17. Вільно спілкуватися (як рідною, так і іноземними мовами) з фахівцями у сфері сценічного мистецтва (України та зарубіжжя), державної адміністрації та місцевого самоврядування, громадських організацій, представниками засобів ЗМІ тощо.;

ФК 18. Активно та ефективно використовувати інформаційні технології.

ФК 19. Презентувати високий теоретичний рівень знання та розуміння основних проблем сценічного мистецтва та виробництва в контексті сучасної соціокультурної ситуації;

ФК 20. Виявляти здатність до об'єктивної інформації під час масової комунікації.

Програмні результати навчання:

ПРН (З) 1. У процесі навчання та професійної діяльності набути концептуальні знання, включаючи певні знання сучасних досягнень в сценічному мистецтві та виробництві;

ПРН (З) 3. Вміти критично осмислювати педагогічні теорії, принципи, методи і поняття у навчанні та професійній діяльності;

ПРН (К) 3. Розуміти значення культури як форми людського існування, цінувати різноманіття та мультикультурність світу і керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

2. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Костюм Стародавнього Світу

Тема 1. Вступ. Основні поняття предмету

Тема 2. Костюм Стародавнього Світу (Стародавній Єгипет)

Тема 3. Костюм античності (Стародавня Греція)

Тема 4. Костюм античності (Стародавній Рим)

Розділ 2. Костюм Західної Європи VIII – XVIII ст.

Тема 5. Костюм раннього середньовіччя: романський стиль (VIII-XII ст.)

Тема 6. Костюм розвинутого середньовіччя: готичний стиль (XIII-XV ст.)

Тема 7. Костюм епохи Відродження (XVI ст.)

Тема 8. Костюм бароко (XVII ст.)

Тема 9. Костюм рококо (XVIII ст.)

Розділ 3. Костюм Західної Європи XIX ст.

Тема 10. Костюм Західної Європи (I пол. XIX ст.): стиль ампір

Тема 11. Костюм Західної Європи (I пол. XIX ст.): стиль бідермайер

Тема 12. Костюм Західної Європи (II пол. XIX ст.): стиль друге рококо

Тема 13. Костюм Західної Європи (II пол. XIX ст.): стилі модерн

Розділ 4. Вітчизняний костюм

Тема 14. Костюм Київської Русі

Тема 15. Вітчизняний костюм початку XX ст.

Тема 16. Костюм радянського періоду: період революції й громадянської війни

Тема 17. Костюм періоду НЕПу

Тема 18. Костюм 30-х рр.

Тема 19. Костюм періоду Великої вітчизняної війни

Тема 20. Костюм 50-х рр.

Тема 21. Костюм 60-х рр.

Тема 22. Костюм 70-х рр.

Тема 23. Костюм 80-х рр.

Тема 24. Костюм 90-х рр.

Тема 25. Сучасний вітчизняний костюм

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин							
	Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
	Усього	У тому числі			усього	У тому числі		
		лекції	Сем.	Сам.р.		Лк.	Сем.	Сам.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Розділ I. КОСТЮМ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ								
Тема 1. Вступ. Основні поняття предмету	8	2	2	4	10	2	2	6
Тема 2. Костюм Стародавнього Світу (Стародавній Єгипет)	7	2		5	8	1		7
Тема 3. Костюм античності (Стародавня Греція)	7	2		5	7	1		6
Тема 4. Костюм античності (Стародавній Рим)	7	2		5	6			6
Разом за розділом I	29	8	2	19	31	4	2	25
Розділ II. КОСТЮМ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ VIII – XVIII ст.								
Тема 5. Костюм раннього середньовіччя: романський стиль (VIII-XII ст.)	7	2		5	7	1		6

Тема 6. Костюм розвинутого середньовіччя: готичний стиль (XIII-XV ст.)	8	2	2	4	8	1	2	7
Тема 7. Костюм епохи Відродження (XVI ст.)	7	2		5	9	2		7
Тема 8. Костюм бароко (XVII ст.)	7	2		5	7			6
Тема 9. Костюм рококо (XVIII ст.)	7	2		5	7			6
Разом за розділом II	36	10	2	24	38	4	2	32
Розділ III. КОСТЮМ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ XIX СТ.								
Тема 10. Костюм Західної Європи (I пол. XIX ст.): стиль ампір	7	2		5	7	1		6
Тема 11. Костюм Західної Європи (I пол. XIX ст.): стиль бідермайер	7	2		5	8	1		7
Тема 12. Костюм Західної Європи (II пол. XIX ст.): стиль друге рококо	7	2		5	6			6
Тема 13. Костюм Західної Європи (II пол. XIX ст.): стиль модерн	7	2		5	7			7
Разом за розділом III	28	8		20	28	2		26
Розділ IV. ВІТЧИЗНЯНИЙ КОСТЮМ								
Тема 14. Костюм Київської Русі	8	2	2	4	6			6
Тема 15. Вітчизняний костюм початку XX ст.	7	2		5	6			6
Тема 16. Костюм радянського періоду:	8	2	2	4	2		2	6

період революції й громадянської війни								
Тема 17. Костюм періоду НЕПу	7	2		5	6			6
Тема 18. Костюм 30-х рр.	7	2		5	6			6
Тема 19. Костюм періоду Великої вітчизняної війни	7	2		5	6			6
Тема 20. Костюм 50-х рр.	7	2		5	7	1		6
Тема 21. Костюм 60-х рр.	7	2		5	8	1		7
Тема 22. Костюм 70-х рр.	7	2		5	7			7
Тема 23. Костюм 80-х рр.	7	2		5	7			7
Тема 24. Костюм 90-х рр.	7	2		5	7			7
Тема 25. Сучасний вітчизняний костюм	8	2	2	4	9		2	7
Разом за розділом IV	87	24	6	57	83	2	4	77
Усього годин	180	50	10	120	180	12	8	160

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні поняття предмету	2
2	Костюм середньовіччя	2
3.	Костюм Київської Русі	2
4.	Костюм радянського періоду	2
5.	Сучасний вітчизняний костюм	2
	Разом	10

5. Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		годин
1	Костюм, одяг, стиль, мода	4
2	Костюм стародавнього світу	15
3	Костюм середньовіччя	9
4	Костюм Ренесансу	5
5	Костюм бароко і рококо	10
6	Костюм Західної Європи I половини і середини XIX ст.	15
7	Костюм у стилі модерн	5
8	Костюм Київської Русі	4
9	Костюм початку XX ст., періоду революції й громадянської війни	9
10	Костюм періоду НЕПу	5
11	Костюм 30-х – 50-х рр.	15
12	Костюм 60-х – 70-х рр.	10
13	Костюм 80-х – 90-х рр.	10
14	Сучасний вітчизняний костюм	4
	разом	120

6. Методи навчання. Форми поточного та підсумкового контролю;

Методи навчання: словесно-ілюстративний, пошуковий, дискусивний, інтерактивний діалог.

Підсумковий контроль здійснюється у формі іспиту. Передбачено **поточні етапи контролю** у формі усного і письмового опитування, перевірки рефератів, якості виконаних завдань самостійної роботи студентів, презентації.

7. Розподіл балів, які отримують студенти

Розділ 1			Розділ 2						Розділ 3				Іспит	Разом
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	40	100
4	5	5	4	5	3	5	5	5	4	5	5	5		

Розділ 4										іспит	сума
T14	T15-16	T17	T18-19	T20	T21-22	T23	T24	T25		40	100
5	10	5	10	5	10	5	5	5			

Розподіл балів за формами контролю:

- відповідь під час семінару — 3-5; 5 семінарів — до 25 балів
- письмове тестування — до 10 балів
- підготовка реферату — до 15 балів
- презентація — до 15 балів.

Можлива кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю: 60; іспит – 40 балів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Навчально-методичне забезпечення

Пакет навчально-методичного забезпечення передбачає робочу програму, навчально-методичні матеріали, ілюстративні матеріали, інформаційні ресурси та наступні джерела:

1. Кікоть А.А. Історія костюма [Електронний ресурс] : програма та навч.-метод. матеріали для студентів спец.: "театр. мистецтво", "кіно-. телемистецтво", "хореогр. мистецтво", "муз. мистецтво" освітньо-кваліфікац. рівня "бакалавр". – Х. : ХДАК, 2015
2. Кікоть А. А. История костюма: конспект лекцій. – Х.: ХДАК, 2003
3. Історія костюма [Електронний ресурс] : робоча програма навч. дисципліни, освіт. програма «Актор. мистецтво театру і кіно, режисура естради та масових свят», напрям підгот. 02 «Культура і мистецтво», спец. 026 «Сцен. мистецтво», спеціалізація «Актор. мистецтво театру і кіно», ф-т театр. мистецтва / М-во культури України, Харків. держ. акад. культури, Каф. майстерності актора ; [розроб. А. А. Кікоть]. — Харків : ХДАК, 2018. — 18 с. — Режим доступу: <http://lib-hdak.in.ua/electronic-catalog.html>. — Назва з екрана.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна: відео-система; монітор

9. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Камінська Н. М., Нікуленко С. І. Костюм в Україні від Київської Русі до XXI століття. Х. : Золоті сторінки, 2004. 208 с. ; 32 іл.
2. Ніколаєва Т. О. Історія українського костюма. К. : Либідь, 1996. 176 с.
3. Ніколаєва Т. О. Український костюм. Надія на ренесанс. К. : Дніпро, 2005. 320 с.
4. Шевнюк О. Л. Історія костюма : навч. посіб. К. : Знання, 2008. 375 с.
5. Расіне Огюст. The Costume History, 2015.
6. Стамеров К. К. Нариси з історії костюмів. У 2 ч. Ч. 1. К. : Мистецтво, 1978. 243 с.
7. Стамеров К. К. Нариси з історії костюмів. У 2 ч. Ч. 2. К. : Мистецтво, 1978. 172 с.

Допоміжна

8. Генік-Березовська З. До питання про українське бароко / З. Генік-Березовська // Грані культур. Бароко. Романтизм. Модернізм. К. : Гелікон, 2000.
9. Довга Л. До питання про барокову ментальність українців / Л. Довга // Генеза. 1997. № 1(5).
10. Кікоть А. А. Семіозис українського костюма: гендерні репрезентації : монографія. Х., 2010. 300 с.
11. Косьміна Т. В., Васіна З. О. Українське весільне вбрання: Етнографічні реконструкції. К. : Мистецтво, 1989. 18 с.
12. Кротова Т. Британський дендизм: атрибути унікального стилю // Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2012-2013. Вип. 26-27. С. 329-338.
13. Лавренюк О. О. Етнонаціональні особливості українського вбрання. 2016
14. Матюхіна О. А. Національний стиль в одязі як вираз національної самосвідомості. 2006.
15. Макогін Г. Український традиційний одяг як феномен національної культури (за матеріалами вбрання західних областей України XIX – XXI століть). 2014.
16. Матейко К. Український народний одяг : етногр. словник. К. : Наук. думка, 1996. 196 с.
17. Олійник М. Український одяг у системі міської культури Києва (друга половина XIX – початок XXI століття) 2017.
18. Славутич Є. В. Шовкові тканини в костюмах військової еліти і урядовців Української козацької держави та їхня тогочасна місцева термінологія // Історико-географічні дослідження в Україні : зб. наук. пр. Число 10. К. : НАН України. Ін-т історії України, 2007. С. 143–180.
19. Стельмащук Г. Г. Традиційні головні убори українців. К. : Наук. думка, 1993. 228 с.

20. Українська минувшина : ілюстр. етногр. довідник / А. П. Пономарьов, Л. Ф. Артюх, Т. В. Косміна та ін. К. : Либідь, 1993. 256 с.
21. Філановський Т. Ю. Костюм XX ст. К. : Мистецтво, 1990. 215 с.
22. Jons A. R. Renaissance clothing and the Materials of memory / Ann Rosalind Jons, Peter Stallybrass. — Camdridge, UK : Cambridge University Press, 2000. — 368 p.
23. Kybalova L. Das grose Bilderlexikon der Mode / Ludmila Kybalova, Olga Herbenova, Milena Lamarova. — Prag. : Artia, 1966. — 608 s.
24. Матишак Філіп The Greek fnd Roman Myths. 2010.
25. Melnyk M. T. Fashion in artistic practices of the 20th century, 2008.
26. Golbov Anna. The History of Theatrical Costume, 2015.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Харківської державної академії культури <http://lib-hdak.in.ua/>
2. Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека імені К. С. Станіславського <http://mtlib.org.ua/>
3. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка <http://korolenko.kharkov.com/>
4. Інтернет-ресурси :
 1. З історії костюма: від давнини до сучасності. <http://www.nbu.gov.ua>
 2. Історія костюма в категорії «Одяг та взуття». <https://prom.ua.istoriya-kostuma>
 3. Не просто речі: добірка лекцій з історії моди. <https://vogue.ua>
 4. Одяг: історія виникнення та основні функції. <https://osvita.ua>

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ КОСТЮМА

Кікоть Антонів

Друкується в авторській редакції

Підписано до друку р. Формат 60x84/16
Гарнітура "Times". Папір для мн. ап. Друк ризограф.
Ум. друк. арк. . Обл.-вид. арк. . Тираж 100 Зам. №

ХДАК, 61003, Харків-3, Бурсацький узвіз,4
Видруковано в лаб. множ. техніки ХДАК